

LUND UNIVERSITY

Dendrokronologisk analys av Ebba Brahes lusthus, Bockhammar, Skinnskattebergs kommun

Hansson, Anton; Linderson, Hans

2023

Document Version:
Förlagets slutgiltiga version

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):

Hansson, A., & Linderson, H. (2023). *Dendrokronologisk analys av Ebba Brahes lusthus, Bockhammar, Skinnskattebergs kommun*. (Dendrorapporter i Lund; Vol. 2023:17). Lund University.

Total number of authors:
2

General rights

Unless other specific re-use rights are stated the following general rights apply:

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Read more about Creative commons licenses: <https://creativecommons.org/licenses/>

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

LUND UNIVERSITY

PO Box 117
221 00 Lund
+46 46-222 00 00

LUND UNIVERSITY

DEPARTMENT OF QUATERNARY GEOLOGY
KVARTÄRGEOLOGISKA AVDELNINGEN
HANS LINDERSON

27 februari 2023

Nationella Laboratoriet för Vedanatomi och Dendrokronologi, rapport nr 2023:17
Anton Hansson & Hans Linderson
DENDROKRONOLOGISK ANALYS AV EBBA BRAHES LUSTHUS,
BOCKHAMMAR, SKINNSKATTEBERGS KOMMUN

Uppdragsgivare: Skinnskattebergs kommun, Veronica Dahlberg, Box 101, 739 22
Skinnskatteberg. Fakturareferens 112005.

(Kontaktperson: Veronica Dahlberg, veronica.dahlberg@skinnskatteberg.se)

Område: Skinnskatteberg **Prov nr:** 63445-63449 **Antal borrhål:** 3+2

Dendrokronologiskt objekt: Prov 1-3 lusthusets stomme och konstruktion (63445-63447),
prov 4 stock i vattnet i anslutning till lusthuset (63448), prov 5 lusthusets grund i vattnet (63449)

Resultat:

Dendro nr:	Provnr;	Trädslag	Antal år (1 radie om ej annat anges)	Splint (Sp) Bark (B) Vankant (W)	Datering av yttersta årsring i provet	Beräknat Fällningsår E(Efter) V(vinterhalvåret)	Kommentarer; (mer vågat dateringsförslag inom parantes)
63445	1	Tall	83	Sp 28, Ej W	1820	1827-1857	
63446	2	Tall	48; 2	Sp 8, Ej W	1791	1818-1848	
63447	3	Tall	75	Sp 20, Ej W	1796	1811-1841	
63448	4	Tall	249	Sp 80, Ej W	1609	1609-1629	(1609-1614)
63449	5	Tall	74; 2	Sp ?, Ej W	Ej datering		

Kommentarer till ovanstående resultattabell

Virket till de tre proverna från lusthusets stomme och konstruktion (63445-63447) har avverkats någon gång mellan **1827-1841** om ett gemensamt fällningsår förutsätts. Byggnaden bör därför mest sannolikt vara uppförd på 1830-talet.

Virket till prov 63448 har avverkats någon gång **1609-1629**, mest troligt inom åren 1609-1614. Äldsta årsringen dateras till 1360, groddåret bör vara kring 1350.

Sammantaget tyder analysen på att någon form av konstruktion varit på platsen sedan **början av 1600-talet**. Lusthusets undersökta delar har uppförts, åtminstone i sin nuvarande form, någon gång åren **1837-1851**.

Det daterade virket korrelerar bra mot referensmaterial från Västmanland samt östra Svealand vilket tyder på att virket är **hämtat inom landskapet**, möjligen helt lokalt.

Prov 63449 har inte gått att datera. Den har sannolikt en avvikande ålder från prov 63445-63447. Utöver att den har en avvikande ålder så har den en störd tillväxt som brukar uppstå hos tall som står nära grundvattnet eller sjöar där detta sänks och tillväxten blir stark.

Beskrivning av tabellen ovan

”Dendroidentitetsnummer”, är en unik identitet för varje prov hanterade på laboratoriet.

”Antal år”, årsringar som är analyserade i vissa fall har det inte varit möjligt att mäta årsringsbredden, då har årsringarna räknats, vilket har markerats med ”+n”.

I samma kolumn förekommer någon gång noteringen ”ew” eller ”lw” dessa termer härrör från engelskans early wood (vårved) och late wood (sommarved) och beskriver graden av den yngsta/sista årsringens utveckling. Detta indikerar att virket är avverkat på sommaren.

”splint, vankant, bark” indikerar hur många årsringar som saknas i provet. Förutsatt att provet går att datera och man har vankant eller bark i provet så får man en årsexakt datering (extrema undantag finns). ”nära vankant” uppges när det finns indikationer om detta, till exempel i fältanteckningar eller om en sågskiva följer en naturlig kurvatur i rundvirket. Om vankant (den rundade avslutningen av virket där barken har försvunnit) saknas och splinten syns kan man beräkna fällningsåret med hjälp av splintstatistiken för olika trädslag och förhållanden. Vanligtvis används 17 ± 7 år på ek och en mer varierad bild på tall med en maximal variation på ± 20 år. Saknas splinten (”ej sp”) anges en så kallad ”efterdatering” (*terminus post quem*). Virket får då en äldsta möjliga datering. Teoretiskt kan virket vara hur ungt som helst men mer troligt handlar det om upptill några tiotal år senare avverkning än angivna efterdatering. Detta diskuteras vanligtvis i rapporten. Anges $sp=0$ menas splinten observeras utanför ytterst/yngsta årsring men årsringen är inte inmätt eftersom den inte är komplett.

”Datering av yttersta årsring i provet”, är alltid årsexakt vid en datering. Om provet inte kan korsdateras med en daterad dendrokronologisk serie anges ”ej datering”. Detta uppträder oftast vid ett litet årsringsantal (unga/snabbvuxna/kraftigt nedbrutna träd), udda trädslag (i Sverige är ek och tall bäst), för få prover från den undersökta konstruktionen, störd tillväxt etc.

”Beräknat fällningsår” här görs en beräkning utifrån dateringen av den yttersta årsringen i provet och hur många årsringar som beräknas saknas i provet. Felmarginalen som anges täcker mer än 95 procent av proverna. Finns barken eller vankanten kvar på provet ges dateringen påföljande vinterhalvår om inga andra noteringar har gjorts. Vinterhalvåret avser trädets viloperiod så att ingen årsringsbildning sker i stamvirket, viloperioden påbörjas normalt i augusti och pågår till maj söder om Norrlandsgränsen (ungefär Dalälven). Stamvirkets viloperiod blir succesivt längre mot fjällens trädgräns.